

РЕЦЕНЗИЯ

от д-р Искра Богданова Христова-Балканска – професор в Института за икономически изследвания при Българска Академия на Науките (БАН) (ИИИ БАН) на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в Пловдивския университет (ПУ) „Паисий Хилендарски“, по област на висше образование 3.Социални стопански и правни науки, професионално направление 3.8.Икономика, политическа икономия, - Макроикономика, макроикономически анализ и политики.

Със заповед № Р33-3127 от 12.07. 2021г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за Член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност **‘доцент’ в ПУ** по област на висше образование 3.Социални стопански и правни науки, професионално направление 3.8.Икономика, политическа икономия, - Макроикономика, макроикономически анализ и политики, обявен за нуждите на катедра Икономически науки към Факултет по Икономически и Социални Науки (ФИСН) при Пловдивски университет (ПУ) „Паисий Хилендарски“.

В конкурса за **‘доцент’**, обявен в Държавен вестник, бр. 40, от 14.05.2021 г. и в интернет-страница на ПУ "Паисий Хилендарски", за нуждите на катедра Икономически науки към Факултет по Икономически и Социални Науки (ФИСН), участва **гл. ас. д-р Добринка Иванова Стоянова** като кандидатка и участваща в конкурса от 28.06.2021 г.

1. Общо представяне на получените материали

Представеният от гл. ас. д-р Добринка Иванова Стоянова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва следните документи:

- Молба по образец на ректора за допускане за участие в конкурса;
- Автобиография;
- Диплома за висше образование;
- Диплома за образователна и научна степен „доктор“;
- Справка за спазване на минималните национални и допълнителни факултетни изисквания;
- Списък на научните трудове;
- Анотации на материалите по чл.65 от ПРАСПУ, включително самооценка на приносите на български и английски езици;
- Декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- Удостоверение за трудов стаж;
- Документи за учебна работа;
- Документи за научноизследователска работа;
- Други.

В списъка на научните трудове коректно са представени публикациите на д-р Стоянова за получаване на научната степен „доктор“ и за главен асистент. Дисертационният труд е публикуван като монография, която не е включена в оценката на публикациите за настоящия конкурс. Публикациите за конкурса за „доцент“ не повтарят публикациите за придобиване на ОНС „доктор“ и за заемане на академичната длъжност „главен асистент“. Тези публикации не са обект на рецензиране.

За целите на настоящия конкурс, д-р Стоянова е приложила общо 15 научни труда, от които 1 самостоятелна монография, 3 монографии (в съавторство), 11 научни публикации, , както и 2 учебни пособия.

Кратки биографични данни на кандидата

След приключване на бакалавърската програма по МИО към ПУ „Паисий Хилендарски“, д-р Стоянова придобива диплом за магистър икономист, а към юли 2016 г. придобива образователната и научната степен „доктор“ по научна специалност по докторска програма „Политическа икономия“ за докторски труд на тема „Макроикономически анализ на младежката безработица и политики за нейното преодоляване“.

Д-р Стоянова започва учебно-преподавателска дейност като хоноруван асистент, впоследствие е приета на основен трудов договор като асистент, От октомври 2017– досега е главен асистент в катедра „Икономически науки“ към ФИСН. Тя води лекционни курсове по „Макроикономика“, „Макроикономика второ ниво“ „Икономикс“.

Д-р Стоянова участва активно в научни и научно-приложни проекти на национално и международно равнище.

Тя е гостуващ лектор в рамките на програма ЕРАЗЪМ+ за преподавателска мобилност във Виенски университет, 2019 г.

От октомври 2016 – досега заема длъжността научен секретар на катедра „Икономически науки“ към ФИСН, като допринася съществено за изпълнение на задачите на катедрата. Владее немски и английски езици.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата/-ите

В картата за изпълнение на националните минимални изисквания съгласно ЗРАСРБ (чл.26) и Правилника за приложението му (чл.1а,ал.1), д-р Стоянова реализира общо 518.9 при изискуемите 400 точки. (По раздел А – 50 точки; по раздел В – 100 точки, по раздел Г – 303,9; по раздел Д – 65.)

Като преподавател към катедра „Икономически науки“, гл.ас. д-р Стоянова води семинарни занятия по три университетски дисциплини - „Макроикономика“, „Макроикономика второ ниво“ и „Икономикс“. Учебникът „Учебно помагало по Икономикс“ (в съавторство) (2018) отразява зрелостта на д-р Стоянова като компетентен преподавател в сферата на икономическата теория. Проличава стремежът за професионално усъвършенстване на учебните програми, на терминологичния апарат и на теоретично методическата подготовка на студентите.

3. Обща характеристика на представените научни трудове/публикации

Прави впечатление тематичната обвързаност на публикациите с функционалната насоченост на конкурса, насочен към макроикономически анализ и политики.

По-конкретно интересите на кандидата са в следните области – макроикономика, социална кохезия, глобализация и влияние върху заетостта, образование, макроикономически измерения на работещите бедни, междусекторни анализи на регионално равнище, местни мрежи за учене през целия живот на европейско ниво, ефективността на фискалната политика на страните членки на ЕС, социалното предприемачество в България, политики и иновации за икономически растеж и заетост. Научно-изследователската дейност на д-р Стоянова е мултидисциплинарна.

Написах положителна референция за монографията „Макроикономика и пазар на труда в условията на валутен борд“ и с настоящата рецензия потвърждавам положителното си отношение към самостоятелната публикация на кандидата. В монографичния труд са обобщени концепциите за същността и ролята на валутния борд на основата на сравнения с други парични системи. Разкрити са взаимозависимостите и факторите, характеризиращи пазара на труда в условия на паричен съвет. Изяснени са особеностите на реструктуриране на българския пазар на труда. Подчертано е, че въпреки глобалната финансова криза (ГФК), България съумява и поради валутният борд, да запази сравнител-

но добра икономическа стабилност и равнище на заетост. Подчертано е, че реструктурирането на пазара на труда е процес, който ще се развива със засилване на валутната и финансова интеграция на България към ЕС. Изтъкнато е, че цифровизацията и усилията към енергоспестяваща икономика ще променят българския трудов пазар. Оценена е връзката между макроикономическите дисбаланси и икономическия растеж в България, трудна задача, имайки предвид силната отвореност на българската икономика.

В областта на **социалната кохезия** и конвергентен процес са публикувани следните трудове. В колективната монография „Социална кохезия (Национални, регионални и структурни измерения в контекста на България- ЕС- Западни Балкани“, се изтъкват особеностите на концепцията за социална кохезия, която се изостря поради нарасналите предизвикателства и възникващите заплахи за ценностите и нормите в обществата, породени от въздействието на глобализацията и ускорените икономически, политически и демографски промени, които увеличават поляризацията между хората, страните и регионите. Разкриват се процесите на разширяване на ЕС на примера на Западните Балкани, които изпитват ефектите от евроинтеграцията.

Кандидатът участва (в съавторство) с отделна глава „Социална кохезия (Национални, регионални и структурни измерения в контекста на България- ЕС- Западни Балкани“) в колективната монография - „Европейската интеграция днес някои проблеми и възможности“ Акцентът пада върху значението на социалната кохезия за конвергентния процес в ЕС в условия на икономически и политически сътресения, както и ефектите на глобализацията върху европейската социална политика. Разкрива се динамиката на икономическата и социалната конвергенция в България, в сравнение със състоянието и конвергентната готовност на другите страни от Балканите и средно за ЕС.

В статията „Social Cohesion (Bulgaria – EU – Western Balkans)“ се търсят особеностите на социалната кохезия между Западните Балкани, България и ЕС както и ефектите върху пазара на труда. Идентифицирани са важните реформи в националните политики, за засилване на социалната кохезия в контекста на пазара на труда и ефектите върху социалното сближаване.

Ефектите от глобализацията са разгледани в книгата „Влияние на глобализацията върху характера на работните места и заетостта“, както и на либерализацията на пазарите и на информационно-комуникационните технологии (ИКТ) през призмата на влиянието на тези фактори върху пазара на труда. Подчертано е, че различната степен на икономическо и социално развитие на страните се определя от тяхната възможност да се възползват или не от ефектите на глобализацията. Очевидното поляризиране на региони и страни изисква промени в пазара на труда, които се дължат на иновациите и структурното преустройство на индустрията.

В статията „Policies and innovations to promote economic growth and employment in the age of globalization“ се извеждат на преден план ефектите от глобалните промени върху българската икономика. Изведени са полезни изводи, касаещи необходимостта от нови икономически политики, привличане на иновативни индустрии за постигане на устойчив икономически растеж.

Статията „Фискална консолидация на новите страни членки на ЕС“ разкрива ефективността на фискалната политика за икономическия растеж на страните членки на ЕС на различни етапи на икономическия цикъл. Анализирани са въздействието на публичните приходи и разходи върху БВП.

Значителен брой изследвания са посветени на **работещите бедни, на прилагане на политики за подобряване на образованието и квалификацията на младите хора и тяхното успешно включване на пазара на труда, на възможностите на социалното предприемачество**. В статията (в съавторство) „Macroeconomic measures on the phenomenon of working poverty. Cause - effect analysis. Innovativity in Modeling and Analytics“ се подчертава, че финомена „работещи бедни“ отра-

заява неефективността на икономиката, ниската производителност на труда и силни икономически и социални проблеми.

Изследването, „*Dimensions of young adult policies impact on a comparative principle at an european level*“ разкрива ползите от учене през целия живот за активното население съгласно европейските политики. Аналогични проблеми са разгледани в статията (в съавторство) „*LLL policies as an opportunity to promote growth and social inclusion*“, като акцентът е върху политиките за учене през целия живот за младите хора, във връзка със социалните очаквания. Добрите политики на заетост и образование се отразяват положително върху икономическия растеж и социална стабилност. В статията (в съавторство) „*Cross-case analysis of local/regional networks in LLL policy-making across Europe.*“ са приложени междусекторни анализи за идентифициране на ефективността на регионално и местно равнище.

В статията „*Социалното предприемачество в България като част от интеграционните процеси – проблеми и перспективи за развитие*“ се изяснява ролята на социалните предприятия и тяхната ефективност, както и проблемите и перспективите за развитие на социалното предприемачество в България.

Част от публикациите са в областта на **ефектите на технологичните иновации**. В статията „*The impact of innovation and technological progress on the labour market*“ се разкрива влиянието на ИКТ върху пазара на труда, както и са намерени доказателства за необходимостта от изменения на пазара на труда и работните места вследствие на прилагането на нови технологии. В статията „*Innovations as a Factor for Economic Growth and Labor Market Development*“ се изтъкват ефектите от инвестициите в научноизследователската и развойна дейност, върху основните компоненти на икономическото развитие. На основата на сравнение на разходите за НИРД в България и в ЕС е доказано, че пазара на труда се променя и това налага преосмисляне на университетските учебни програми.

Публикация с научно приложен характер е също статията „*Насърчаване на сътрудничеството между висшите училища и бизнеса*“, където се доказва, че прилагането на иновативни подходи в образованието има положителен отзвук върху макроикономическото развитие на страната.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Научни приноси

В досегашните раздели на рецензията съм изказала редица положителни оценъчни елементи, затова тук ще обобща главните приноси, залегнали в трудовете на д-р Стоянова.

- Приносът на самостоятелната монография е в систематизираното и детайлно изследване на концепциите за социална кохезия и инструментариумът за нейното изследване. Направена е задълбочена оценка на социалната кохезия и е разкрита биполярната функция на социалната кохезия - като независима и резултативна променлива. Обоснована е значимостта от провеждане на ефективна социална политика, за постигане на социално сближаване. Търсени са доказателства, че валутният борд допринася за стабилността на икономиката и на пазара на труда в противовес на концепцията и практиката, че валутният борд е негъвкав валутен режим.

- Научните интереси на кандидата са в областта на социалната политика, на макроикономическото развитие на България и на страните членки на ЕС, както и на ефектите от глобализацията върху икономическата и социална политика в следкризисния период. Самостоятелната монография, участието в колективните монографии и публикуваните статии и доклади се основават на мултидисциплинарен подход, което позволява задълбоченото изясняване на икономическите и социалните проблеми.

- В публикациите комплексно и всеобхватно са разкрити значението на образованието, на професионалното равнище на работната сила, на примера на България и на страните от Западните Бал-

кани и ЕС. Доказва се, че макроикономическата политика следва да е подкрепена от ефективно и ефикасно публично финансиране и социална политика. Въпросът за работещите бедни като еманация на неефективното използване на ресурсите и неправилната икономическа и социална политика насочва вниманието към необходимостта от стимулиране на икономическия растеж чрез политики за повишаване на образованието и квалификацията на работната сила, за неговото преодоляване.

- Публикациите, ориентирани към ефектите на глобализацията върху страните членки на ЕС и нарастващите външни и вътрешни предизвикателства изискват провеждането на нови икономически и социални политики. Изтъкнато е, че движеща сила за постигане на дългосрочен икономически растеж и реструктуриране на пазара на труда на основата на образована и квалифицирана активна работна сила.
- Анализирани са особеностите на сближаване на образователните системи на основата на основни индикатори на примера на България и на страните членки на ЕС. Доказано е, че сближаването на образователните системи и кохезионната политика на ЕС са важни за насърчаване на социалното сближаване. Подчертано е значението на социалното предприемачество и са изведени изводи за преодоляване на изоставането в областта на образованието и на професионалната квалификация на примера на България в сравнение с други страни членки на ЕС.
- Съчетаването на социални, икономически и политически фактори в научните търсения на д-р Стоянова е несъмнен принос на досегашната ѝ работа.

7. Критични бележки и препоръки

Препоръчвам на д-р Стоянова да продължава научно-изследователската и преподавателската дейност в областта на икономическата и социалната теория.

Препоръчвам на д-р Стоянова в бъдеще да се ориентира и към самостоятелни изследвания и публикации, въпреки че това не изключва и публикациите в съавторство, което показва добро сътрудничество и работа в екип.

В контекста на ролята на иновациите за реструктуриране на българската икономика, бих желала да задам на кандидата следния въпрос:

Какви примери могат да се приведат за България за добри производствени иновативни практики, които се отразяват благоприятно върху българския трудов пазар?

Оценка на учебно-педагогическа дейност

Д-р Стоянова непрекъснато усъвършенства научната и учебно педагогическата дейност, което е видно от участията в проекти, насочени към работа със студенти, усъвършенстване на лекционните кусове, разширяване на теоретичната подготовка.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от д-р Добринка Иванова Стоянова **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и на съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Кандидатът в конкурса е представил необходимия брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС ‘доктор’ и при конкурса за главен асистент.

Научноизследователската дейност на кандидата е задълбочена, има научни и приложни приноси, които са публикувани под формата на самостоятелна и колективни монографии, статии в съавторство и доклади. Научната и преподавателската квалификация на кандидата **е несъмнена**.

Постигнатите от д-р Добринка Иванова Стоянова резултати в учебната и научно-изследователската дейност, **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Факултета по Ико-

номически и Социални Науки (ФИСН), приети във връзка с Правилника на на Пловдивския Университет (ПУ) за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове и съдържащите се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и **да** препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Факултет . Икономически и Социални Науки за избор на **д-р Добринка Иванова Стоянова** на академичната длъжност 'доцент' в ПУ „П. Хилендарски“ по професионално направление 3.8.Икономика, политическа икономия, - Макроикономика, макроикономически анализ и политики

03.09.2021.... г.

Рецензент:

Проф. д-р Искра Б. Христова-Балканска